

Petr Žantovský: Jak jsem potkal knihy – 38. díl. Žurnalistika a společnost

20.08.2018 11:26

Denis McQuail (12. dubna 1935 - 25. června 2017) byl britský akademik zabývající se komunikační teorií. Věnoval se především masovým médiím, zaměřoval se na jejich vztah k publiku, ke společnosti jako celku, a tím zprostředkovaně i k jejich účinku na vývoj a aktuální – spolu s médii námi všemi žité – dějiny. Jeho klíčovou prací, kterou musí znát každý student médií a žurnalistiky a obecně každý, kdo se chce ve světě komunikace, zejména té masové, vyznat, je rozsáhlá publikace Úvod do teorie masové komunikace, která vyšla v mnoha neustále doplňovaných a aktualizovaných vydáních.

Foto: Hans Štembera

Popisek: Petr Žantovský

Jeho poslední, rozsahem menší, ale myšlenkovým obsahem hutná a v mnoha ohledech podnětná kniha, vyšla před dvěma lety i česky, je Žurnalistika a společnost. Autor pokračuje v úvahách o žurnalistice a jejím společenském a politickém kontextu a jejím významem pro fungování demokracie.

Jednoduchý závěr by mohl znít asi takto: Proměna žurnalistiky souvisí s hlubší společenskou transformací, jejíž důsledky dnes nejsme schopni spolehlivě odhadnout. Jenomže to bychom knize i jejímu autorovi ubrali na – u něj obvyklém – rozsahu a kontextualitě myšlení.

Co je podstatné, a proto se i ve výběru našich ukázek omezíme právě na příslušný oddíl, jsou McQuailovy úvahy o proměně celého mediálního diskursu pod vlivem zdrcujícího nástupu digitálních médií – internetu jako informačního zdroje pozvolna vytlačujícího z dominantních pozic dosavadní hegemony, tisk, a především televizi.

Je třeba hned v úvodu říci, že McQuail nebyl žádným velkým nadšencem digitálních médií, ale ty podstatné změny, které způsobila v celém žurnalistickém světě, se snažil zachytit poctivě a korektně.

Nejprve se tedy vrací o dějinný krůček zpět, do času jednoznačné dominance klasických elektronických médií, tedy především televize, která se nadlouho stala pro většinu lidí hlavním zdrojem zpravodajství. A po konstatování stavu dnešního klade ihned naléhavé otázky směřující k budoucnosti.

A technická poznámka: jednou z unikátních kvalit McQuailových textů, včetně tohoto, je jejich přehlednost, vkládání boxů a dalších grafických pomůcek k jednodušší orientaci v četbě i chápání. Tuto přednost samozřejmě zachováme i zde.

„Prvenství (televize, pozn. pž.) částečně spočívá v mnohem širším dosahu a získané popularitě, ale také ve vlastnostech samotných médií, jež jsou autentičtější, vizuálně a emocionálně působivá a umožňují zdánlivě přímý a okamžitý přenos.

Hlavní změny v médiích:

- *Jaké jsou v současnosti hlavní změny v technologii a systémech fungování médií?*
- *Jaké očekáváme, že budou mít důsledky?*

Hlavní potenciální důsledky:

- *Co z těchto změn vyplývá pro žurnalistiku jako povolání?*
- *Jaké očekáváme důsledky pro mediální průmysl a systém?*
- *Co z těchto změn vyplývá pro instituci tisku?*
- *Jaké jsou důsledky pro demokratickou politiku a veřejnou sféru?*
- *Jaké jsou důsledky pro svobodu projevu a tisku?*

Dlouhodobější trendy:

- *Jak mohou být ovlivněny vztahy mezi žurnalistikou a společností?*
- *Můžeme očekávat více či méně odpovědnosti a kontroly?*

POTENCIÁL INTERNETU A DALŠÍCH NOVÝCH MÉDIÍ

V návaznosti na poslední revoluci v komunikaci (respektive prostředcích komunikace) se objevil názor, že vývoj médií a žurnalistiky opět zásadním způsobem změni směr. Důvodem jsou vlastnosti nových online médií a rozšíření možností pro mobilní zpravodajství i jeho příjem. Souběžně s tím změnu podněcuje dramatické snížení nákladů na používání telekomunikační sítě pro všechny druhy elektronické komunikace. Z hlediska proměny role žurnalistiky patří mezi nejvýznamnější vlastnosti tzv. nových médií to, že se v podstatě všem otevřel přístup do online sítí, že se rozšířila možnost produkce a distribuce zpravodajských obsahů a že se objevil nový potenciál interaktivity, který odlišuje vztah mezi podavatelem a příjemcem od tradiční situace jednostranného přenosu u tištěných či vysílacích médií. V neposlední řadě je důležitou vlastností nových médií multimedialita, která umožňuje libovolné mísení textů a obrazů.

I když možná nejde o jejich jedinečnou vlastnost, vytvořila online média situaci, kdy se kdokoli může rozhodnout šířit své názory a informace širokému publiku při velmi malých nákladech. Přístup k prostředkům přenosu informací již není kontrolován novináři či dalšími aktéry a je možná dokonce nekontrolovatelný. Internet obešel dřívější vesměs efektivní uspořádání většiny pozemního a satelitního vysílání, jež muselo ke svému provozu získávat licence a podléhalo vnější kontrole.

Popisované změny vedly k diverzitě nabídky, distribučních platforem a možnosti příjmů. Příjem (zpravodajství) masových médií již není kolektivní tak, jako když masové publikum sledovalo stejné večerní zprávy nebo bylo součástí jedné široké čtenářské obce oblíbených novin. Publikum je mnohem individualizovanější a může si vytvářet v zásadě neomezeně své vlastní, personalizované balíčky zpráv a sledovat zprávy (nebo je naopak nesledovat) podle toho, jak se mu to hodí. Pro osvobozené komunikátory a motivované občany existují nové možnosti, jak se mohou setkávat. Rozvoj mobilních bezdrátových technologií znamená, že příjem internetového obsahu již nevyžaduje více či méně pevné a stálé místo, a přenositelnost je možná dokonce větší než v případě novin (za které se navíc platí).

To jsou jen některé z hlavních cest změny, které ovšem zároveň naznačují množství kritických důsledků pro tradiční tištěné noviny, instituci tisku, práci novinářů, pozici zpravodajství v mediálním systému a potenciální účinky médií na společnost a ve společnosti. Změny v sobě nesou přeskupení vztahů v širší společnosti, jež mohou vycházet z obou stran. Přesto tento výklad upozorňuje, že skutečná změna obvykle výrazně zaostává za potenciálem, přičemž větší část tohoto potenciálu nebývá naplněna. INTERNET

JAKO PODNĚT KE ZMĚNĚ

- Menší (nebo žádné) překážky v přístupu do veřejného prostoru,
- individualizace publika, úpadek masového publika,
- delokace příjmu (mobilita publika),
- multimedialita se stává normou,
- interaktivita v užití médií namísto pasivity,
- omezená kontrola a regulace,
- zvýšená diverzita dodavatelů obsahů a nabídky,
- podnět ke globalizaci,
- obcházení kdysi dominantních médií – tištěných novin a vysílání.

Jak už bylo zmíněno, McQuailův postoj k novým médiím je opatrný a lehce nedůvěřivý. Poctivé je, že nám podává své důvody tohoto postoje, máme tedy o čem přemýšlet, případně oč se s ním v duchu přít.

PROBLEMATICKÉ ASPEKTY PROMĚNY MÉDIÍ

Potenciál nové technologie a adaptace současných mediálních systémů byly, přinejmenším na základě teorie demokratické a otevřené společnosti, nahlíženy převážně v pozitivním světle. Vesměs pozitivní postoje vyjadřovali také novináři a teoretici médií. Hlavní naděje vzbuzují větší možnosti participace a aktivnější výměna a tok informací ve veřejné sféře. Propagovány jsou diverzita a rovnost; zdá se, že ustupuje nebezpečí monopolu a kontroly tržními silami nebo státem, jež bylo nedílnou součástí starších systémů masových médií. Vedle významné otázky do jaké míry bude potenciál nové technologie pro zmíněné výhody vyhledáván či realizován, se nicméně setkáváme i s potencionálními ztrátami, jež může přinést odchýlení se

od zavedených způsobů, jimiž byla média připoutána k potřebám demokratické společnosti. V různé míře tak byly předpovězeny následující důsledky:

- *Instituce tisku se stává ještě méně hmatatelnou a její vliv je oslabován zvýšenou diverzitou typů a zdrojů žurnalistiky. Souběžně je novinářská profese rozmělněna konkurencí v podobě netrénovaných amatérských producentů podobných obsahů.*
- *Slabší instituci tisku v kombinaci s deprofesionalizací a fragmentací provází větší komplikace při dosahování žurnalistické odpovědnosti.*
- *Objevují se dokonce pochybnosti, zda je společnost schopna dosáhnout nějaké efektivní formy regulace online médií, ať kvůli kontrole nebo kvůli nastavení pravidel odpovědnosti, která by nezahrnovala přímou cenzuru.*
- *Pokud jde konkrétně o noviny, ty začnou společně s úpadkem v rámci celkového mediálního trhu a konkrétního mediálního systému ztrácet pozici základního kamene tisku a arbitra standardů novinářské kvality. Instituce tisku již nemůže tak jednoduše tvrdit, že reprezentuje hlas tisku; přitom pro tuto roli vesměs neexistuje srovnatelný nástupce.*
- *Některé zavedené pohledy na potenciální účinky tisku na společnost jsou zpochybňovány, především ty, které se vztahují k výraznější společenské soudržnosti nebo větší náchylnosti k hegemonné kontrole (končí éra masové komunikace).*
- *Základní informační potřeby demokratického politického systému a veřejné sféry zůstávají, ale cesty, jimiž jsou komunikační potřeby naplňovány, jsou komplexnější a různorodější, a způsoby dosahování výsledků jsou méně jasné a méně jisté.*
- *Existuje základní nejistota v tom, zda tolik ohlašované výhody online médií nebudou sloužit jen k posílení aktivní menšiny, přičemž masa občanů na tom zůstane z informačního hlediska relativně hůře (rozšiřování vědomostní propasti).*
- *Veřejné a osobní komunikační vztahy již nejsou odlišné a oddělené. Důsledky této změny zatím neznáme.*
- *Objevují se pochybnosti u spolehlivosti a důvěryhodnosti zpráv z nových online zdrojů a o míře do které mohou získat důvěru veřejnosti.*
- *Postupná komodifikace (monetizace) internetu vytlačuje jeho dřívější závazky vůči veřejnosti a společnosti spočívající v potenciálu posílit jejich roli v demokratických procesech.*

Objevuje se široká škála otázek a výše naznačené problémy se budou v závislosti na místě lišit v tom, jak se projeví. Ve světě se odehrávají další velké změny, které v těchto ohledech ovlivňují pozici a vyhlídky národních společností.

Nad následujícími řádky nejspíše začnou právem protestovat preceptoři revoluční proměny digitálních médií jako prostředí pro novinářské neprofesionály, jako arény pro střetávání rozmanitých informací a názorů s rizikem, že zdaleka ne všechny budou korektní a realistické, zato však se snížením rizika manipulace mediálním obrazem reality, jaká je čím dál častěji provozována v tzv. tradičních médiích. McQuail v té souvislosti píše:

Tyto trendy spíše než aby oslabovaly, posilují potřebu profesionální žurnalistiky, která se zatím do prostředí sítě nepřesunula.

HLAVNÍ TRENDY PROMĚNY INTERNETU

- *Při rozvoji internetu jako zpravodajského média byly průkopníky etablované tištěné či audiovizuální zpravodajské organizace.*

- *Online zpravodajské platformy začínají předhánět starší média ve svých příjmech a u některých částí publika.*
- *Na internetu se objevuje velké množství nových dodavatelů, ale jejich obsah tvoří vesměs názory nebo obhajoby spíš než informace.*
- *Autorita zavedených zpravodajských médií je zpochybňována.*
- *Pozice novináře jako nepostradatelného zprostředkovatele informací a přístupu je oslabena, ale ne zásadně zpochybňována.*
- *Online zpravodajství dominuje několik velkých globálních korporací u nichž se nezdá, že by zasahovaly do obsahu, zato se objevují náznaky jejich povolnosti lokálním (t.j. národním) omezením.*

INTERNET: OSVOBOZENÍ JAKO NENAPLNĚNÝ SLIB?

Rané časy internetu se vyznačovaly velkým optimismem ohledně jeho osvobozujícího a „demasiřikačního“ potenciálu pro občanskou společnost a obohacení veřejné sféry. O pár řádků výše jsme poznamenali, že vlastnické struktury, které se po nástupu internetu vyvinuly, tyto trendy nepodpořily - s výjimkou toho, že pomohly rozšířit využívání nových kanálů kontaktu a zároveň k nim pomohly vytvořit vazbu. Logika mediálního systému vedla k tomu, že se hledaly možnosti užití, jež by potenciálně mohly přinést zisk, spíš než ty, které rozšiřují svobodu a demokracii. S využitím pojmů odvozených z teorií žurnalistického pole můžeme říci, že ekonomické pole zasahuje stále hlouběji do pole žurnalistického. To samé lze pravděpodobně říci o poli politickém, představovaném politiky, kteří usilují o získání prospěchu z nových forem medializace politiky, a vládami snažícími se kontrolovat neregulované mediální kanály.

Přísliby otevřeného přístupu a větší svobody zůstávají aktuální, větší diverzita zpráv a názorů zprostředkovaných žurnalistickými zdroji však dosud povětšinou výsledkem rozšíření internetu nebyla. Objevuje se obecný trend inkorporace a re-masifikace nových způsobů užití komunikace mezi členy publika. Patrně nejzřetelnější je to u ohromného a prudkého celosvětového rozšíření sociálních médií, jež provázejí nové příležitosti pro inzerci, marketing či dokonce propagandu.

A zde už se ocitáme na poli nám tolik důvěrně známém z celé mediálně-politické současnosti. Už výše McQuail vyslovil slovo, na něž je zejména webové mediální prostředí obzvláště alergické, totiž slovo „regulace“. Toto slovo má totiž dvě ostří. Na jedné straně může (ale také nemusí) chránit slabé a informačně málo imunní jedince před zavedením do bludiště nepravdy a dezinformace (a tím jakoby posílit jeho svobodu, ačkoli zde důrazně podtrhuji slovo jakoby, neboť korelaci mezi regulací resp. cenzurou a mírou svobody jedince ještě nikdo v pozitivním slova smyslu neprokázal), na druhé straně logicky navozuje dojem právě opačný: směřování k omezení svobody. Neboť o tu, o nic jiného, přece v informačním světě jde. Nebo by mělo jít. Jak to tedy vidí McQuail?

INTERNET A SVOBODA: HLAVNÍ BODY

- *Politické a ekonomické zájmy usilují o využívání a kontrolu internetu,*
- *online zpravodajství nemá tradiční ochránce své nezávislosti,*
- *trend ke komercializaci je silnější než trend skutečné liberalizace,*
- *nevyvinul se žádný nový sektor žurnalistiky, který by měl výrazný rozsah, stejně jako se neobjevil nový veřejný prostor,*
- *neexistují žádné soudržné struktury kontroly, ale také žádné záruky svobody,*

- *objevil se nový potenciál pro šíření neautorizovaných informací, ale pro získání důvěryhodnosti a vlivu jsou stále nezbytná mainstreamová média (např. kauza WikiLeaks),*
- *vedle běžně tolerovaných demokraticko-participačních iniciativ jsou online média často využívána k propagandě a manipulaci.*

Jak se tedy proměňuje vztah žurnalistiky a společnosti, zejména její politické vrstvy, táže se McQuail v závěrečném shrnutí. A opět – některé aspekty reality podceňuje (míru zájmové ingerence do mediálních obsahů, míru prorůstání propagandy do žurnalistické informace atd.), ale základní struktury a principy pojednává s přehledností a axiomatickou přesností. Zvláštní pozornost opět věnuje proměně postavení novináře ve světě nových médií, která jako by novináře ve „starém smyslu“ toho slova vlastně nepotřebovala. Co však zůstává nehybnou jistotou, je fakt, že navzdory užitým technologiím, média jsou stále, a zdá se: čím dál více, jen prostředníkem o získání politického vlivu a moci, v čemuž novináři mohou pomáhat – nebo překážet. To už je pak otázka jejich vlastní etiky a profesní integrity.

Rozsáhlé změny v produkci a distribuci zpráv, jež přinesly digitalizace a konvergence, narušují poměrně křehké a náhodné uspořádání, jež se obvykle vyvinulo pro vyjednávání mezi žurnalistickou činností a požadavky širší společnosti. Složení novinářské obce, stejně jako povaha žurnalistiky, je v důsledku výše zmíněných změn mnohem proměnlivější a nejasnější. V původním modelu byli za novináře považováni jen ti, kdo měli na starosti konkrétní zpravodajské, tvůrčí či editorské úkoly. Zprávy se staly obchodní komoditou výrazně izolovanou od kontextu produkce; často jsou distribuovány agenturami, jež nemají žádné další žurnalistické funkce ani vazby k jakémukoli typu tiskové instituce či konkrétní národní společnosti. Odpovědnost žurnalistiky závisí v prvé řadě na jejích vztazích s ostatními společenskými aktéry, zvláště pak s jejími publiky, klienty a těmi, o nichž zprávy referují. Právě mezi těmito aktéry vedou vztahy odpovědnosti. Zdá se, že již zmíněné trendy ve vývoji žurnalistiky ještě více podkopávají ideu jednotné tiskové instituce, jak ve smyslu nastolení jasně daných principů a kvalitních postupů, tak ve smyslu společenské instituce s široce uznávanou rolí a výraznějším přínosem pro veřejný život.

Navzdory interaktivitě, která umožňuje pevnější vazby a skutečnou interakci, jsou tyto vazby často slabší než dříve a publikum je vzdálenější a méně známé. Důvodem je především to, že kontakt s publikem je jen letmý, a zdá se, že loajalita k určitému zpravodajskému zdroji je na ústupu, čemuž odpovídá propad čtenosti novin a rozptýlení pozornosti k mnoha, často mobilním zdrojům. Instituce tisku dosud byla závislá na poměrně silném smyslu pro vzájemnou odpovědnost ve vztahu žurnalistiky a společnosti a stávající změna tento smysl ohrožuje. Tyto obecně pesimistické postřehy o dopadech změny na instituci navíc neberou v potaz to, do jaké míry se mainstreamová žurnalistika dostává do rukou globálních mediálních podniků a provozovatelů, kteří mají o zmíněné problémy malý nebo vůbec žádný zájem, a kteří postrádají vazbu s jakoukoli společností, komunitou či profesní skupinou.

Svět žurnalistiky se rozpadl na drobné části a jeho spojení s určitou národní základnou zesláblo, byť ve své podstatě zůstává žurnalistika v tom, z jaké společnosti vychází a na jaká publika se orientuje, národní a lokální. Novináři více či méně univerzálně uznávají určité základní žurnalistické hodnoty, byť u nich ve způsobu jejich uplatňování existuje mnoho variací. Všechny klíčové bitvy nicméně musejí být vybojovány na domácí půdě. Proces vytváření mezinárodních standardů může být spíše než záležitostí sbližování idejí odrazem standardizace novinářské produkce zapříčiněné společnou technologií, formami organizace produkce, podobnými životními styly a účastí na stejných trzích.

Význam tisku jako sociální instituce mezi dalšími institucemi (a také dalším institucím sloužící) vyvolává různé problémy. Primárně se vztahuje ke klíčové roli, kterou média hrají v posledních zhruba 300 letech v politických procesech. V zemích, kde funguje určitá forma demokracie, má tisk poměrně zřetelně vnímanou úlohu v tom, že širšímu publiku přináší zprávy o denních událostech a problémech, o činnosti a protiargumentech politických aktérů – a stejně tak informuje o názorech občanů. V této roli (svého času označované za čtvrtý stav) čelí tisk silným očekáváním ohledně poctivosti, diverzity a přesnosti zpravodajství a jeho náležitě distribuce všem občanům. Uspořádání a úkoly médií potřebné k dosažení těchto výsledků byly jasné a ostatní instituce se na ně mohly spolehnout. Zpravodajská média se stala zásadním prvkem pro fungování procesu politiky, včetně odpovědnosti politiků a vlád ke společnosti a legitimizace politické autority. V tomto případě politika zahrnuje všechny záležitosti veřejného zájmu, jež se v určitém okamžiku mohou stát předmětem formální politiky. Základní povaha této úlohy tisku se zatím příliš nezměnila.

Povýšení role médií v demokratickém usilování o moc téměř na první místo a proces mediatizace přesto narušují vztah mezi médii a politikou, přehánějí moc tisku (tak, že toto přehánění může skutečně – jako sebenaplňující proroctví – vést k větší moci tisku) a přinejmenším nepřímo posouvají aktivity tisku od informování k nepatrným formám propagandy (způsob prezentace se počítá víc než podstata). To v soutěži o moc zvýhodňuje ty, kdo jsou „mediálně bohatí“, nebo jednoduše dostatečně bohatí na to, aby si mohli koupit správný druh publicity. Přestože dnes zřejmě není snazší koupit si vlivnou podporu novinářských zdrojů, jež jsou vysoce respektované veřejností, je toto omezení méně významné v praxi, kdy je tyto zdroje v záplavě hlasů a dodavatelů zpráv těžké rozeznat.

DŮSLEDKY PROMĚNY MÉDIÍ PRO VZTAH ŽURNALISTIKY A SPOLEČNOSTI

- *Formy a postupy samoregulace jsou slabší, což vede k nižší odpovědnosti online médií vůči společnosti,*
- *vztahy s příjemci a komunitami jsou slabší,*
- *internet na sebe nevezal tradiční tiskové role či role čtvrtého stavu,*
- *pravidla hry se pro zdroje, novináře, publika i ty, o nichž média zpravují, stala nejasnějšími,*
- *moc ve společnosti se přesouvá k médiím a „mediálně bohatým“,*
- *skutečně dochází ke globalizaci žurnalistiky, ale dosah změn je omezený.*

Na posledním (ale v žádném případě nejméně důležitém, spíše naopak) místě stojí otázka důvěryhodnosti médií v očích publika, a koneckonců hlavního aktéra společenských a politických procesů – alespoň v pluralitní volební demokracii, jakou známe. A jak už bylo řečeno, důvěru si nelze vynutit žádnou regulací a omezením, nelze ji naoktrojovat, jen získat dlouhodobou přesvědčivou práci na poli distribuce důvěryhodných a ověřených informací. A dodávám, také otevřeností vůči demokratické diskusi a výměně argumentů, bez snahy některého z účastníků této diskuse z ní vylučovat jen proto, že nadržuje názor domnělé či kýžené zájmové většiny. Neboť jed-li prvním rysem věrohodné žurnalistiky informační poctivost, je druhým a rovnocenným rysem odvaha vystavit své argumenty ve svobodně probíhající diskusi. Jak víme z posledních let, právě toho druhého se u nás dostává čím dál méně.

OTÁZKA DŮVĚRY

Výzkum veřejné důvěry v média (tisk) ukazuje mnoho variací mezi různými změnami. Obecně si tisku a novinářského povolání považujeme méně než jiných etablovanějších institucí, a na některých místech byl v průběhu času zaznamenán jejich úpadek, který nemá žádnou spojitost s nástupem nových médií jako takových. Důvody nedůvěry nicméně částečně spočívají v tendenci obviňovat tisk z některých společenských neduhů, o nichž referuje. Případně se averze vůči tisku objevuje kvůli jeho domnělým politickým spojenectvím a sklonům. Tak je také mnohem více než ostatní instituce vystaven veřejnému posuzování jeho vlastní činnosti a je snadným a pravidelným terčem kritiky. Máme doklady, které naznačují, že novináři mají poměrně malou důvěru v řadu hlavních společenských institucí. To může být - ve shodě s jejich rolí strážců veřejného zájmu - jednoduše jejich zdravý skepticismus, ale může to být vnímáno také jako podrývání sociální soudržnosti.

Regulovaný sektor vysílání si obecně udržuje u veřejnosti větší důvěru. Výsledky periodických výzkumů konaných napříč 20 státy EU například ukazují ve většině zemí na výrazně vyšší úroveň důvěry ve zpravodajství ve vysílání než u tištěných médií (Eurobarometr, 2010 – tento údaj je však už mnoho let starý, proto i jeho interpretace už není tak aktuální, jako v době, kdy McQuail psal tuto knihu, pozn. pž.). Televize je rovněž jednoznačně hlavním zdrojem zpráv o národní politice napříč EU. To je pravděpodobně spojeno s nízkou úrovní důvěry v tisk, která je někdy (jako v případě Velké Británie) mimořádně nízká. Původně se předpokládalo, že online zprávy budou považovány za méně důvěryhodné než zprávy ze zavedených médií. Internet umožňuje zpřístupnit velké množství informací, jež je skutečně obtížné zhodnotit, ať už z hlediska věrohodnosti, přesnosti a dobré víry zdroje v údaje, které poskytuje.

Výhodou starších mediálních forem poskytování zpráv je to, že členové publika mají určité prostředky jak odhadnout jejich ne/spolehlivost, jež se odvíjejí od jejich zkušeností, veřejné viditelnosti a spolehlivosti odesílatele a od existence adresy, kam mohou směřovat své stížnosti. Tato jistota se zřejmě ztratila, zdá se však, že většina publika je stále schopna rozeznávat mezi zdroji dostatečně dobře na to, aby si mohla vybrat čemu věnovat pozornost. S tím, jak renomované online platformy převzaly značný podíl zpravodajského publika, se zdá, že i ony jsou obecně považovány za spolehlivé. Data z Eurobarometru ukazují, že úroveň důvěry v internet jako zpravodajský zdroj se příliš neliší od důvěry vázané na tištěná média. Nabídka zpravodajství se typově neliší, pochází ze zavedených agentur a ostatních médií, a sestává z krátkých faktických přehledů bez jakéhokoli skrytého záměru. V určitých ohledech se zprávy stávají důvěryhodnějšími než dříve.

DŮSLEDKY PRO VEŘEJNOU SFÉRU

Veřejná sféra je jako pojem možná příliš špatně definována a zpochybňována, než aby bylo možné učinit jakékoli absolutní závěry o jejích probíhajících změnách. Stejně tak je časový rámeček pro sledování změny příliš krátký na to, abychom si mohli být její charakteristikou jisti. Veřejná sféra, pro naši dobu oživena Jürgenem Habermasem (1962), odkazovala k pomyslnému otevřenému prostoru mezi vrcholem a základnou společnosti, jež umožňovala volný oběh a výměnu idejí a informací, přičemž zajišťovala širokou participaci v diskusi a rozpravě (derliberation). Zpravodajská média poskytovala základní prvky tohoto uspořádání – a aby tak mohla činit, potřebovala být jak svobodná, tak různorodá.

(Denis McQuail: Žurnalistika a společnost. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3093-9)